

Haapaojan Matin entisyys ja retket

Asessori Stålberg ja poliisikomisario Airaksinen owat tutkineet Matti Haapaojan entisyyttä ja hänen retkiään ja saimme me, sanoo P. L. asess. Ståhlbergilta niistä seuraawia tietoja:

Matti Haapaoja on syntynyt Ylistarossa 1846 ja on siis 44 vuoden wanha. W. 1870 tuomittiin hänet murhasta 12 vuoden kuritushuoneeseen, mutta ehti tämän ajan kuluessa neljä kertaa paeta Kakolasta. W. 1876 tarttui hän kiinni hewosen warkaudesta. – Tämän kirjoittaja muistaa, kuinka tuota komeata supiturkkiin puettua miestä kuletettiin Kuopion markkinawäen läpi poliisikammariin. Kaksi kasakkaa seisoo jalaksilla kahden puolen rekeä. Yhtäkkiä hujauttaa Matti kyynärpäillään niin että kasakat kerinkakkona lentävät katuun. Silloinkaan ei häntä aluksi tunnettu. Mutta silloinkin kuiskasi kuiskasi poliisi, nimismies Zimmerman, miehen korwaan Haapaojan nimen ja Haapaoja tunnusti olewansa sama mies. – Kun tuolla kertaa tehty warkaus oli kolmas, niin tuli ruunun kannikka nyt Haapaojalle ikuiseksi. Haapaoja karkasi vielä neljännen kerran ja otettiin taaskin kiinni. Wankilan ahdas ilma käwi hänelle kuitenkin liika tukehduttawaksi. Armotietä pyysi hän päästäkseen Siperiaan. Senaatti suostui siihen 9 p. heinäk. 1880. Siperiaan tultuaan oleskeli Haapaoja Krasnojarskin seuduilla, työkennellen m. m. kultakaiwoksissa.

Oman kertomuksensa mukaan päätti hän kuitenkin pistäytyä Suomessa ja lähti tulemaan Siperiasta heinäk. 21 p:nä. Rahaa oli hänellä silloin 60 ruplaa ja wähän kultaa. Millä lailla hän tuli Wenäjän halki, sitä hän ei selwitä. Syyskuun 1 p:nä sanoo hän saapuneensa Suomeen. Siellä meni hän ensiksi terwehtimään Uudenkirjon pastoria Roscheria, joka ennen oli ollut pappina Siperiassa. Repaleisena ja kengättömänä ollen pyytää rahaa, mutta saa waan ruokaa.

Ensimmäinen käynti Helsingissä tapahtui jonain syyskuun 7-9 p:nä. Missä hän silloin täällä oleskeli, siitä hän ei tee selkoa, arwattawasti siksi, että hän tahtoo salata jonkun towerinsa. – ”Onhan teillä poliisi, ottakaa selko!” wastaa hän pilkallisesti. Olo on tukalata, ei tiedä mihin kääntyä. Päättää lähteä Ameriikkaan ja hankkia siihen tarwittawat warat. Rahain saanti on niin ja näin. Jollain lailla saa hän kuitenkin hankituk-

Haapaojan Matin entisyys ja retket.

Asessori Stålberg ja poliisikomisario Airaksinen owat tutkineet Matti Haapaojan entisyyttä ja hänen retkiään ja saimme me, sanoo P. L., asess. Ståhlbergilta niistä seuraawia tietoja:

Matti Haapaoja on syntynyt Ylistarossa w. 1846 ja on siis 44 vuoden wanha. W. 1870 tuomittiin hänet murhasta 12 vuoden kuritushuoneeseen, mutta ehti tämän ajan kuluessa neljä kertaa paeta Kakolasta. W. 1876 tarttui hän kiinni hewosen warkaudesta. – Tämän kirjoittaja muistaa, kuinka tuota komeata supiturkkiin puettua miestä kuletettiin Kuopion markkinawäen läpi poliisikammariin. Kaksi kasakkaa seisoo jalaksilla kahden puolen rekeä. Yhtäkkiä hujauttaa Matti kyynärpäillään niin että kasakat kerinkakkona lentävät katuun. Silloinkaan ei häntä aluksi tunnettu. Mutta silloinkin kuiskasi poliisi, nimismies Zimmerman, miehen korwaan Haapaojan nimen ja Haapaoja tunnusti olewansa sama mies. – Kun tuolla kertaa tehty

si paremmat waatteet ja lähtee syyskuun 27 p:nä Heinolan markkinoille. Mennessään warastaa hän Nurmijärwellä Harakkalan maalla olewasta torpasta hewosen ja häkkikärryt. Ajaa Heinoalaan, myy hewosen 215 markasta ja heittää kärryt majatalonsa, erään räätälin pihalle. Luultawasti ne on ne samat, joita ”Jyräkö” lehdessä nyt ilmoitetaan perittäwäksi rouwa Bergströmin luota, jonne eräs ”tuntematon mieshenkilö” ne oli jättänyt.

Tehtyään tämän hywän ”affäärin” saapuu hewoskauppias lokak. 2 p:nä junalla Helsinkiin ja ajaa issikalla ”olipahan waan muutamaan paikkaan.” Ei Helsinkiin oikein miellytä. Hauskempi olisi olla Wiipurin markkinoilla. Lokak. 5 p:nä lähdetään sinne ja tullaan taas nurmijärwelle. Sattuu hywä tilaisuus ja Haapaoja istuu taas rattailta, edessään warastettu hewonen. Mutta warsa on hurja, yö pimeä ja Haapaoja ajaa – ojaan. Arwaahan sitä räiskettä, mikä siitä syntyy. Talossa aletaan liikkua ja Matti katsoo parhaaksi heittää hewosensa. Wiipurin matka jää sikseen ja hän saapuu maanantaina lokak. 6 p:nä kolmannen kerran Helsinkiin.

Pohjalainen

N:o 84 – 21.10.1890

Matti Haapoja,

Tuo suuren mutta surullisen maineen saavuttanut reipas ”kolmikynäräinen” mies on kuten useat lukijamme ehkä tietävät kotoisin Ylistarosta. Siellä Kainaston kylässä hän w. 1846 ensi kerran näki päivän walon ja on nyt siis 44 wuotias. W. T:n mukaan kerromme tässä muutamia kohtia tämän maankuulun roiston elämästä.

Isä oli talonmistaja, mutta rupesi 60-luvun puolivälissä eläkkeelle ja eroitti itselleen talosta torpan. Hän yritti kyllä pitää huimapäistä Mattia ohjissa, mutta äiti oli aina Matin puolella, kun isä tahtoi häntä konnanwehkeistä kurittaa. Niinpä syyttääkin Haapoja etupäässä äitiään sanoen: ”Hän juuri on suurimmaksi osaksi syypäänä siihen että minusta on tullut tämmöinen roswo ja rakkari”. Isäänsä hän sitawastoin kunnioittawasti muistelee, olipa kerran Kakolassa ollessaan hakannut kauniin muistopatsaan pystytettäväksi hänen haudalleen.

Matti palweli kaartissa ja oli hänen nimensä siellä Matts Kanon. Reipas nuorukainen, vieläpä siwosti käyttäytyvä. Mutta tultuaan kaartista syksyllä w. 1866 kotiseudulleen Matti jo parin wiikon päästä alkoi näyttää oikeaa karwaansa. Kainaston kylän asukkaat oliwat siihen aikaan hirmuna lähiseuduille. Sikäläiset roistot kokoon tuiwat yhteenroikkaan, jonka johtajaksi Matti Haapoja tuli, myöskin kuului hänen weljensä Jaakko Haapoja samaan joukkoon. Tawatonta kauhua lewitti tämä roswo liitto ympärilleen, kun se kulki wäkiwaltaa tehden ympäri pitäjää. Mainittakoon esim. että eräissä häissä roistot repiwät kakluunin ja tiileillä heitellen ajoiwat hääwäen pakoon sekä käyttiwät sitten ruuat ja juomat hywäkseen. Matti tawallisesti rehenteli: ”Isontalon Antti on kuningas Härmässä, minä Ylistarossa”.

Ensimmäinen kowa ponnistus nimismiehen puolelta Matin roswo roikan masentamiseksi tehtiin mainittuna syksynä Pyhänpäiwän aikaan. Nimismies matkustaa walkoisen willakoiransa kanssa, joka siwumennen sanottu oli hänelle suurena apuna roistojen kiinniotossa, Köyri-lauantaina Sorwarin taloon päin. Kun nimismies oli päässyt lähelle mainittua taloa juoksee sieltä nainen hädissään ja huutaa: ”Tulkaa tänne nimismies, tulkaa auttamaan!” Kylläpä hätää olikin: Roswot oliwat kaataneet padan takalla ja nyt hui-

Matti Haapoja,

tuo juuren mutta surullisen maineen saavuttanut reipas ”kolmikynäräinen” mies on kuten useat lukijamme ehkä tietävät kotoisin Ylistarosta. Siellä Kainaston kylässä hän w. 1846 ensi kerran näki päivän walon ja on nyt siis 44 wuotias. W. T:n mukaan kerromme tässä muutamia kohtia tämän maankuulun roiston elämästä.

Isä oli talonmistaja, mutta rupesi 60-luvun puolivälissä eläkkeelle ja eroitti itselleen talosta torpan. Hän yritti kyllä pitää huimapäistä Mattia ohjissa, mutta äiti oli aina Matin puolella, kun isä tahtoi häntä konnanwehkeistä kurittaa. Niinpä syyttääkin Haapoja etupäässä äitiään sanoen: ”Hän juuri on suurimmaksi osaksi syypäänä siihen että minusta on tullut tämmöinen roswo ja rakkari”. Isäänsä hän sitawastoin kunnioittawasti muistelee, olipa kerran Kakolassa ollessaan hakannut kauniin muistopatsaan pystytettäväksi hänen haudalleen.

toi Jaakko Haapoja, yhtä suuri ja woimakas mies kuin weljensä Matti, minkä jaksoi raauilla (pata-koukulla) ympärilleen seisoen porrasten edessä. Siihen oli kuuma mennä mutta kun nimismies antoi aika läimäyksiä kasakanpampustaan, joka siihen aikaan oli nimismiehelle näissä kuuluisissa Etelä-Pohjanmaan pitäjissä ainoa tuki ja turwa, täytyi miehen talttua ja pantiin kiinni.

Matilla oli nyt wakaa aikomus kostaa weljensä puolesta. Seuraawaksi päiwäksi hän oli towereineen asettunut waanimaan erääsen saunaan Sorwarin maalla hyökätäkseen pimeän tullen ihmisten kimppuun. Kuitenkin pelkäsiwät että jos nimismies tulisi. Poika laitettiin katsomaan milloin, ja kun tämä huusi: ”Nyt walkoonen koira näkyy”, pelästyiwät roistot ja pakeniwat kotiinsa.

Sitten haastatti nimismies Matin towereineen wastaamaan syyskäräjiin, mutta hepä eiwät suwainneet oikeuteen saapua. Asia jäi siis wälikäräjiin joulun ja uudenwuoden wälillä. Joihin roistot, 10 luwultaan, wangitsemisen kautta tuo-

tiin, mutta Matti Haapojaa ei millään neuvoilla kiinni saatu.

Mainittuihin välikäräjiin, jotka pidettiin Isossakyrössä, saapui Ylistaron nimismies 10 wankinsa kanssa, jota paitsi sinne tuotiin parikymmentä wankia lääninwankilasta Waasasta. – ”Matti Haapoja on täällä!” Tuli Ylistaron nimismiehelle sanomaan eräs wirkaweli, ”Matti tuli omalla hewosella pihaan mutta minun ei onnistunut saada sitä kiinni”. Nimismiehet pihalle. Matti liepsinyt jalkoihinsa joen päälle, ja nyt hän huoneitten taitse hiipi maantielle. Takaa ajamalla saatiin roswo pian kiinni, hänellä kun oli suu-

ret turkit yllänsä. Yritti tehdä watarintaa, mutta hellitti pian kasakanpampun siemauksille.

Niin tuli Matti sillä kertaa wangituksi. Käräjissä hän tuomittiin tappelusta y. m. sakkoihin, jotka hän suoritti wesileipäwankeudella.

Sen jälkeen on Haapoja monta kertaa roswoittensa takia ”istunut kiinni”, neljä kertaa Kakolasta karannut, jälleen tarttunut. Mutta pyynöstään päässyt Siperiaan. Ja sieltäkin on hän hiipinyt kotimaahan ja istuu jälleen murhasta nasevasti raudoitettuna muurien sisällä Helsingissä.

Kuka selittää mikä sen miehen on riivanut?

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteen

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

Pikahaku

Hae

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L